COFNODION CYFARFOD Y PWYLLGOR LLYWODRAETHU AC ARCHWILIO A GYNHALIWYD AR FFURF HYBRID YN SIAMBR Y CYNGOR - Y SWYDDFEYDD DINESIG, STRYD YR ANGEL, PEN-Y-BONT AR OGWR, CF31 4WB AR DDYDD IAU, 26 MEDI 2024 AM 10:00

Yn bresennol

G Chapman – Cadeirydd (aelod lleyg)

M L Hughes	R M Granville	N Clarke	C Davies
S Easterbrook	R J Smith		

Yn Bresennol yn Rhithiol

M J Williams	S J Griffiths

Aelodau Lleyg - yn Bresennol

B Olorunnisola

Aelodau Lleyg - yn Bresennol yn Rhithiol

Deb Austin

Ymddiheuriadau am Absenoldeb

A Bagley

Swyddogion:

Carys Lord	Prif Swyddog - Cyllid, Tai a Newid
Andrew Wathan	Pennaeth y Gwasanaeth Archwilio Mewnol Rhanbarthol
Joan Davies	Dirprwy Bennaeth y Gwasanaeth Archwilio Mewnol Rhanbarthol
Deborah Exton	Dirprwy Bennaeth Cyllid
Nigel Smith	Rheolwr Grŵp - Prif Gyfrifydd
Rachel Keepins	Rheolwr Gwasanaethau Democrataidd
Sara-Jane Byrne	Archwilio Cymru
David Williams	Archwilio Cymru
Charles Rigby	Archwilio Cymru
Simon Roberts	Uwch Ymchwilydd Twyll
Stephen Griffiths	Swyddog Gwasanaethau Democrataidd / Swyddog Craffu Dros Dro - Pwyllgorau
Oscar Roberts	Prentis Gweinyddu Busnes - Gwasanaethau Democrataidd

Datganiadau o Fuddiant

Dim

170. Cymeradwyo Cofnodion

Penderfyniad	Derbyniwyd cofnodion cyfarfod 19 Gorffennaf 2024 fel gwir gofnod manwl gywir.
Dyddiad y Penderfyniad	26 Medi 2024

171. Cofnod Gweithredu'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu

Penderfyniad	Diben yr adroddiad hwn oedd darparu diweddariad i'r Aelodau ar Gofnod Gweithredu'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu. Mae'n ceisio diweddaru Aelodau ar gamau gweithredu dilynol neu wybodaeth bellach y gwnaed cais amdani ar adroddiadau sydd wedi eu hystyried gan Aelodau a/neu y gwnaed cais gan y Pwyllgor, gan gynnwys unrhyw wybodaeth berthnasol arall mewn perthynas ag eitemau agenda blaenorol.

	Mewn ymateb i'r adroddiad, trafododd yr Aelodau nifer o faterion, gan gynnwys y canlynol: • Rôl y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio wrth ystyried mater 'llywodraethu' ar draws y Cyngor, a ph'un a ddylai'r Pwyllgor fod yn fwy rhagweithiol wrth fynd i'r afael â materion gan alw cyfarwyddwyr a rheolwyr gwasanaeth i mewn i roi cyfrif am broblemau oedd wedi'u hadnabod gyda darparu'r gwasanaeth. • Y berthynas rhwng y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio a'r pwyllgorau craffu a'r angen am broses fwy ffurfiol ar gyfer adrodd rhyngddynt. Mewn ymateb i'r pwyntiau a godwyd ynghylch y berthynas rhwng y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio a'r pwyllgorau craffu, nododd y Rheolwr Gwasanaethau Democrataidd (DSM) y byddai cyfarfod yn cael ei gynnal rhwng y Cadeiryddion Craffu a Chadeirydd Llywodraethu ac Archwilio er mwyn cytuno ar broses ffurfiol ar gyfer adrodd rhwng y Pwyllgorau ac i ddatblygu perthynas waith rhyngddynt i sicrhau gweithio effeithiol ac osgoi dyblygu rhwng eitemau. • Bod mater Harbwr Porthcawl wedi cael ei ystyried yn rhan o'r gwaith yr ymgymerwyd ag ef gan y Panel Ymchwil a Gwerthuso'r Gyllideb (BREP) yn 2023-24. PENDERFYNWYD: Nododd y Pwyllgor y Pwynt Gweithredu gan ddarparu sylwadau arno, fel yr oedd yn briodol. Y byddai'r Rheolwr Gwasanaethau Democrataidd yn trefnu cyfarfod rhwng y Cadeiryddion Craffu a Chadeirydd Llywodraethu ac Archwilio fel y manylir uchod.
Dyddiad y Penderfyniad	26 Medi 2024

172. Adroddiadau Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu Archwilio Cymru

Penderfyniad	Diben yr adroddiad hwn oedd cyflwyno adroddiad i'r Pwyllgor gan Archwilio Cymru. Roedd yr adroddiad hwn yn darparu manylion am yr Adolygiad Cynaliadwyedd Ariannol yr ymgymerwyd ag o gan Archwilio Cymru. Mewn ymateb i'r adroddiad, trafododd yr Aelodau nifer o faterion, gan gynnwys y canlynol:

	• P'un a oes gan y Cyngor y gallu i wneud penderfyniad i fynd i'r afael â'r sefyllfa gyllidebol bresennol a symud i ffwrdd oddi wrth dafellu pob gwasanaeth yn denau er mwyn gallu gwneud penderfyniadau strategol mawr i greu Cyngor mwy cynaliadwy. • Bod yr holl friffio ar gyfer y grŵp Aelodau wedi digwydd ar y sefyllfa'r gyllideb a bod proses y Panel Ymchwil a Gwerthuso'r Gyllideb ar waith. Bod yr holl Aelodau i dderbyn papur meincnodi allanol o Awst 2023, oedd yn cael ei ystyried yn rhan o'r broses BREP yn 2023-24. • Y gwerth posib o archwilio p'un a fyddai cydweithrediad a dull o weithio mwy cydweithredol gydag awdurdodau lleol eraill yn helpu'r Cyngor i feddwl yn ofalus am benderfyniadau. • Nad oedd yna, yn syml, ddigon o arian yn y system i gynnal gwasanaethau. PENDERFYNWYD: Nododd y Pwyllgor Adroddiadau Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu Archwilio Cymru yn **Atodiad A** ynghyd â Ffurflen Rheoli Ymateb y Cyngor yn **Atodiad B**. Cytunwyd y byddai adroddiad Archwilio Cymru ar gymryd penderfyniadau yn y Cyngor yn cael ei gyflwyno fel rhan o'r agenda ar gyfer y Pwyllgor fyddai'n cyfarfod fis Tachwedd. Gofynnodd y Pwyllgor am i'r argymhellion o'r adroddiad cynaliadwyedd ariannol gael eu hychwanegu at yr olrheiniwr rheoleiddio.
Dyddiad y Penderfyniad	26 Medi 2024

173. Datganiad Drafft o Gyfrifon 2023-24

Penderfyniad	Pwrpas yr adroddiad hwn oedd cyflwyno'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio gyda'r Datganiad Cyfrifon oedd heb eu harchwilio ar gyfer 2023-24 oedd wedi'u hatodi yn Atodiad A. Roedd y Datganiad Drafft o Gyfrifon wedi'i gwblhau yn unol â Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014. Mae'r Cyfrifon drafft yn awr yn cael eu harchwilio gan Archwilio Cymru a'u bwriad yw cyflwyno'r cyfrifon terfynol sydd wedi'u harchwilio i gael eu cymeradwyo gan Bwyllgor Llywodraeth ac Archwilio ym mis Tachwedd 2024. Mewn ymateb i'r adroddiad, trafododd yr Aelodau nifer o faterion, gan gynnwys y canlynol:

	• Mater rheidrwydd a'r angen i ychwanegu diffiniad ohono yn yr adroddiad. • Cynnydd yn y cyfraniadau i Ymddiriedolaeth Ddiwylliannol Awen a chyfansoddiad Bwrdd yr Ymddiriedolwyr. • Yr angen am wybodaeth bellach ynghylch statws rhwymiadau cynllun pensiwn sydd heb eu hariannu. • Cynaliadwyedd tymor byr a thymor canolig cronfeydd wrth gefn y Cyngor. • Y risgiau sy'n gysylltiedig gyda pheidio â darparu cyllideb gytbwys ac effaith hynny ar wasanaethau i ddinasyddion a chymunedau yn y tymor canolig. PENDERFYNWYD: Nododd y Pwyllgor Ddatganiad Cyfrifon 2023-24 nas archwiliwyd yn **Atodiad A:** Dynododd Rheolwr Grŵp - Prif Gyfrifydd y byddai gwybodaeth bellach am rwymedigaethau cynlluniau pensiwn oedd heb eu hariannu yn cael eu cylchredeg i Aelodau. Gwnaeth y Pwyllgor gais am i'r pwyllgor craffu ymgymryd ag adolygiad o berthynas ariannol y Cyngor gydag Ymddiriedolaeth Ddiwylliannol Awen.
Dyddiad y Penderfyniad	26 Medi 2024

174. Datganiad Llywodraethu Blynyddol 2023-24

Penderfyniad	Diben yr adroddiad oedd cyflwyno i'r Pwyllgor Archwilio a LlywodraethuDdatganiad o Gyfrifon Blynyddol 2023-24 (AGS) i'w gymeradwyo a'i gynnwys o fewn y Datganiad o Gyfrifon nas archwiliwyd ar gyfer 2023-24. Atodwyd y Datganiad o Gyfrifon Blynyddol yn **Atodiad A.** Mewn ymateb i'r adroddiad, trafododd yr Aelodau nifer o faterion, gan gynnwys y canlynol: • Y gwelliannau sydd wedi'u gwneud mewn llywodraethu oddi ar 2022-23. • Y problemau sylweddol gafodd eu hadnabod yn 2023-24 a fydd yn cael eu delio â hwy yn 2024-25.

	• Y byddai'r adroddiad ar ei ennill o fod â naratif ar y camau gweithredu a gymerwyd er mwyn mynd i'r afael a'r chwe dewis sicrwydd cyfyngedig. • P'un a fyddai'n bosib defnyddio gwahanol liwiau ar gyfer y tablau. PENDERFYNWYD: Cymeradwyodd y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio y Datganiad Llywodraethu Blynyddol drafft yn **Atodiad A** a chytuno i'w gynnwys yn y Datganiad Cyfrifon 2023-24 nas archwiliwyd.
Dyddiad y Penderfyniad	26 Medi 2024

175. Cynnydd yn Erbyn y Cynllun Archwilio Mewnol yn Seiliedig ar Risg 2024-25

Penderfyniad	Diben yr adroddiad hwn oedd darparu datganiad sefyllfa i aelodau'r Pwyllgor ar y cynnydd sy'n cael ei wneud yn erbyn y gwaith archwilio o fewn y Cynllun Archwilio Mewnol yn Seiliedig ar Risg 2024-25 a gymeradwywyd. Mae crynodeb o'r cynnydd a wnaed yn erbyn y cynllun archwilio mewnol fel ag o 31ain Gorffennaf 2024 wedi'i amlinellu yn Atodiad A. Mae'n dangos bod naw adolygiad archwilio a gynlluniwyd wedi eu cwblhau sy'n cyfateb i gyfradd gwblhau o 24%. Yn seiliedig ar asesiad o gryfderau a gwendidau'r meysydd a archwiliwyd drwy brofi effeithiolrwydd yr amgylchedd rheoli mewnol, rhoddwyd barn archwiliad i bob un o'r naw archwiliad: pob *Sicrwydd Sylweddol* neu *Resymol*, dim opsiynau *Sicrwydd Cyfyngedig*. Wedi'u cynnwys o fewn y cynllun 2024-25 mae chwe adroddiad nas ymgymerwyd â hwy ac na chafodd eu cwblhau yn 2023-24. Mae Atodiad B yn dangos statws yr archwiliadau hyn; mae pedwar wedi'u cwblhau ac mae'r ddau arall ar waith. Gwnaed cyfanswm o bump ar hugain o argymhellion hyd yn hyn i wella'r amgylchedd rheoli. Mae'r cynnydd sy'n cael ei wneud yn gweithredu'r rhain yn cael eu monitro'n gyson gan Archwilio Mewnol a'u hadrodd i'r Pwyllgor.

	Mewn ymateb i'r adroddiad, trafododd yr Aelodau nifer o faterion, gan gynnwys y canlynol: • Y gwaith o adolygu'r defnydd a wneir o staff asiantaeth ar draws y Cyngor, gan gynnwys caffael, taliadau a threfniadau presennol gan gynnwys yr awdurdod i ymestyn contractau. • Y gwaith i ddarparu sicrwydd bod y systemau i reoli ariannu o'r gronfa ffyniant gyffredin yn gadarn ac effeithiol, gan gynnwys y prosesau sydd yn eu lle ar gyfer derbyn ariannu, cymeradwyo ariannu a gwariant a llywodraethu gwneud penderfyniadau. • P'un ai a yw rhannu arfer da ac arfer gorau o adroddiadau yn cael ei ddosbarthu ar draws gweddill y gwasanaethau, a sut y gwneir hynny, er mwyn gyrru diwylliant o welliant parhaus. PENDERFYNWYD: Nododd y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio gynnwys yr adroddiad a'r cynnydd a wnaed yn erbyn Cynllun Archwilio Mewnol yn Seiliedig ar Risg 2024-25.
Dyddiad y Penderfyniad	26 Medi 2024

176. Monitro Argymhellion Archwilio Mewnol

Penderfyniad	Diben yr adroddiad oedd darparu datganiad sefyllfa i aelodau'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ar argymhellion archwilio mewnol sydd wedi eu gwneud i adnabod y rhai sydd wedi eu gweithredu a'r rhai sydd yn hwyr. Cafodd datganiad sefyllfa mewn perthynas ag argymhellion blaenoriaeth uchel a chanolig a wnaed, a gafodd ei rhoi ar waith ac a oedd yn hwyr ers 31 Gorffennaf 2024 eu manylu arnynt yn Atodiad A. Gwnaed argymhelliad i wella gwendid gafodd ei adnabod i liniaru'r risg a nodwyd, felly hyd nes y bydd yr argymhelliad yn cael ei weithredu, mae'r risg yn parhau. Gwnaed cyfanswm o ddeunaw argymhelliad blaenoriaeth canolig yn dilyn diwedd yr archwiliadau o gynllun blynyddol eleni. Mae'r cyfan wedi cael eu cytuno arnynt. Roedd un argymhelliad hwyr gyda blaenoriaeth uchel a wnaed cyn 2024-25 ac mae'r cynnydd yn parhau i gael ei fonitro. Ceir manylion amdanynt yn Atodiad B.

	Roedd yna hefyd bum argymhelliad a wnaed mewn archwiliadau a gwblhawyd yn ystod 2022-23 oedd yn parhau i fod â dyddiad cwblhau yn y dyfodol. Ceir manylion amdanynt yn Atodiad C. Ymgymerir â monitro'r argymhellion yn rheolaidd gan y tîm Archwilio ac mae unrhyw ohirio neu broblemau gormodol yn cael eu hamlygu i'r Uwch Dîm Rheoli a'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio. Mewn ymateb i'r adroddiad, trafododd yr Aelodau nifer o faterion, gan gynnwys y canlynol: • Yr argymhelliad blaenoriaeth uchel hwyr, yn ymwneud â gorfodi parcio, a wnaed cyn 2024-25. • Y broses o godi ar gyfer monitro argymhellion. • Pwysigrwydd diogelwch seibr a'r heriau'n gysylltiedig gyda recriwtio uwch swyddogion i swyddi mewn llywodraeth leol. PENDERFYNWYD: Nododd y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio gynnwys yr adroddiad ac ystyriwyd y wybodaeth a ddarparwyd o ran statws yr argymhellion blaenoriaeth uchel a chanolig a wnaed gan y Gwasanaeth Archwilio Mewnol Rhanbarthol. Bod disgwyl i'r Cyfarwyddwr cyfrifol a/neu benaethiaid gwasanaeth gwblhau'r camau gweithredu y cytunwyd arnynt oedd eto i'w cyflawni erbyn y dyddiad cwblhau a nodwyd yn yr atodiadau, ac os na wneir hynny, bydd gofyn iddynt fynychu'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio nesaf, ynghyd â'r Aelod Cabinet perthnasol i egluro pam nad yw'r camau wedi eu gweithredu. I'r perwyl hwnnw, dylai'r Aelod Cabinet, y Cyfarwyddwr a/neu benaethiaid gwasanaeth sy'n gyfrifol am orfodaeth parcio fynychu'r cyfarfod nesaf o'r pwyllgor ar 28 Tachwedd 2024.
Dyddiad y Penderfyniad	26 Medi 2024

177. Hunanasesiad Gwybodaeth a Sgiliau'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu

Penderfyniad	Pwrpas yr adroddiad hwn oedd cyflwyno i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yr wybodaeth adborth o'r

	holiadur hunanasesiad a ddarparwyd gan Aelodau o'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio oedd yn sail i ddatblygu rhaglen ddysgu a datblygu ar gyfer y Pwyllgor. Mae sefydlu rhaglen hyfforddiant a chefnogaeth barhaus i aelodau o'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn hanfodol er mwyn sicrhau eu bod yn gallu cyflawni eu cyfrifoldebau yn hyderus ac yn effeithiol. Cafodd holiadur hunanasesiad, yn seiliedig ar gyhoeddiad 'Audit Committees - Practical Guidance for Local Authorities & Police' CIPFA, ei gylchredeg ymysg aelodau o'r Pwyllgor hwn er mwyn asesu'r sgiliau, gwybodaeth a meysydd arbenigedd oedd yn bodoli eisoes ymysg yr aelodau ac i adnabod unrhyw fylchau neu ofynion o ran hyfforddiant. Cafodd pedwar holiadur oedd wedi'i gwblhau ei ddychwelyd. Dynododd ymateb wyth deg naw y cant o aelodau o'r Pwyllgor hwn bod lefel eu gwybodaeth a'u profiad ar draws y deg datganiad, a ddangosir yn Atodiad A, naill ai yn dda neu'n foddhaol. Mae'r canlyniadau'n dangos bod gan aelodau o'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio, at ei gilydd, sylfaen gref o wybodaeth a phrofiad ym meysydd cyfrifoldeb y Pwyllgor hwn. Roedd yr holiadur hefyd yn gofyn i aelodau o'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ddangos pa wybodaeth a sgiliau oedd ganddynt a fydd yn ychwanegu gwerth at waith y Pwyllgor. Roedd yr wybodaeth a dderbyniwyd yn dangos bod yna brofiad a gwybodaeth ar lefelau amrywiol a hynny ar draws pob prif faes. Gellir defnyddio'r wybodaeth hon yn sail i ddwyn ynghyd raglen ddysgu a datblygu ar gyfer y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio. Mewn ymateb i'r adroddiad, trafododd yr Aelodau nifer o faterion, gan gynnwys y canlynol: • Pwysigrwydd dwyn ynghyd Aelodau, Aelodau Lleyg, a swyddogion ynghyd ar gyfer digwyddiad hyfforddiant. PENDERFYNWYD: Adolygodd y Pwyllgor yr wybodaeth adborth o'r holiadur hunanasesiad a chadarnhaodd y meysydd dysgu a datblygu oedd yn ofynnol er mwyn bod yn sail i ddatblygu cynllun dysgu a datblygu ar gyfer y Pwyllgor.
Dyddiad y Penderfyniad	26 Medi 2024

178. Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu 2023/24 - Drafft

Penderfyniad	Pwrpas yr adroddiad hwn, yn ddibynnol ar sylwadau pellach gan Aelodau oedd am i'r Pwyllgor gymeradwyo Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio a phenderfynu a oedd yn ffurfio crynodeb cytbwys o'r gwaith yr ymgymerwyd ag o gan y Pwyllgor yn ystod 2023/24 i'w gyflwyno i'r Cyngor llawn. Mewn ymateb i'r adroddiad, trafododd yr Aelodau nifer o faterion, gan gynnwys y canlynol: • Pwysigrwydd pwysleisio'r adnoddau oedd ar gael i'r Pwyllgor er mwyn gwella darpariaeth gwasanaeth, megis atgyfeiriadau at bwyllgorau craffu, a defnyddio barn sicrwydd cyfyngedig er mwyn gallu cyfarwyddwyr a phenaethiaid gwasanaeth i mewn i drafod cynlluniau gweithredu. <u>PENDERFYNWYD</u>: Yn ddibynnol ar sylwadau pellach gan yr Aelodau i'w cyflwyno erbyn 10 Hydref, bu i'r Pwyllgor gymeradwyo Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio, gan benderfynu ei fod yn ffurfio crynodeb cytbwys o'r gwaith yr ymgymerwyd ag o gan y Pwyllgor yn ystod 2023/24 i'w gymeradwyo o flaen y Cyngor llawn. Cytunwyd yn ogystal: • Y dylid rhoi ystyriaeth i gynnwys disgrifiadau bras o'r aelodau lleyg yn yr Adroddiad Blynyddol. • Y dylai'r adroddiad, er ei fod yn bodoli'n bennaf ar gyfer y Cyngor, gael ei gyhoeddi a'i gylchredeg yn ehangach o fewn y gymuned. Dylai fersiwn derfynol o'r adroddiad gael ei gyflwyno yn y cyfarfod nesaf o'r Pwyllgor, cyn iddo gael ei gyflwyno i'r Cyngor.
Dyddiad y Penderfyniad	26 Medi 2024

179. Blaenraglen Waith 2024-25

Penderfyniad	Diben yr adroddiad oedd ceisio sicrhau cymeradwyaeth i'r Blaenraglen Waith ar gyfer 2024-25 a ddiweddarwyd. Mewn ymateb i'r adroddiad, trafododd yr Aelodau nifer o faterion, gan gynnwys y canlynol: • Bod angen rhoi ystyriaeth i hyd agendâu ac adroddiadau, a'r heriau oedd yn wynebu Aelodau wrth geisio gwneud cyfiawnder â hwy ar ran y gymuned. • Bod y gwaith archwilio yr ymgymerwyd ag o gan y Gwasanaeth Archwilio Mewnol Rhanbarthol yn 2023/24 ar Cyfrifo Cyfalaf a'r Gofrestr Asedau gydag Archwilio Cymru o safbwynt y rhaglen gyfalaf a chomisiynu i gael ei adolygu unwaith yr oedd wedi'i gwblhau a bod ystyriaeth yn cael ei roi i p'un a oedd angen gwaith pellach er mwyn mynd i'r afael â'r materion a godwyd gan yr aelod o'r pwyllgor. <u>PENDERFYNWYD</u>: Bod y Pwyllgor yn ystyried ac yn cymeradwyo'r Flaenraglen Waith ar gyfer 2024/25, yn ddibynnol ar ystyriaeth yn cael ei roi i rannu agenda cyfarfod mis Tachwedd ar draws dau gyfarfod cyn y Nadolig, ac y dylai'r Aelod Cabinet a'r swyddogion oedd yn gyfrifol am orfodi parcio fynychu'r cyfarfod nesaf. Cytunwyd yn ogystal: • Y dylai adroddiad Archwilio Cymru ar gymryd penderfyniadau yn y Cyngor gael ei gyflwyno i'r pwyllgor fis Tachwedd.
Dyddiad y Penderfyniad	26 Medi 2024

180. Eitemau Brys

Penderfyniad	Dim
Dyddiad y Penderfyniad	26 Medi 2024

Er mwyn edrych ar y drafodaeth bellach a gafwyd ar yr eitemau uchod, cliciwch y ddolen hon.

Daeth y cyfarfod i ben am 12:30.